

EN OPDAGELSEJSE

MIN LÆRINGSVEJ GENNEM ET DIPLOM I ANVENDT PERMAKULTUR DESIGN

INDHOLD

Designoversigt	3
Designproces	3
Vision	3
Etikkerne	6
Hjælpere	8
Taknemmelighed	9
Begrænsninger	10
Momentum	11
Pause	12
Mønstre	12
Spiraler	12
Bølger	13
Holoner	13
Netmønster og cyklusser	14
Principper	15
Idéer	17
Integration	19
Handling	21
Refleksion	21
Evaluering af design	22

DESIGNOVERSIGT

Design nr. 1 – Min læringsvej – En magisk opdagelsesrejse

Designkategori: Værktøjer og teknologi

Designramme: Looby's Design Web

Tidsperspektiv: Maj-juli 2023

DESIGNPROCES

VISION

"... verden er lige så ufattelig, som når en tryllekunstner pludselig trækker en kanin op af en høj hat, der for et øjeblik siden var fuldstændig tom.

Når det gælder kaninen, ved vi, at tryllekunstneren må have fuppet os. [...] Når vi taler om verden, er det lidt anderledes. Vi ved, at verden ikke er fup og bedrag, for vi går omkring på jorden og er selv en del af den. I grunden er det os, der er den hvide kanin, der bliver trukket op af den høje hat. Forskellen på os og den hvide kanin er blot den, at kaninen ikke har nogen oplevelse af at deltage i en tryllekunst. Så er det anderledes med os. Vi synes, at vi er med i noget gådefuldt og vil gerne afsløre, hvordan det hele hænger sammen.

PS. Når det gælder den hvide kanin, er det måske bedre at sammenligne den med hele universet. Vi som bor her, er nogle små bitte kryb, der lever dybt nede i kaninens pels. Men filosofferne forsøger at klatre op på et af de tynde pelshår, så de kan stirre den store tryllekunstner lige ind i øjnene."

Det er så usandsynligt, så mirakuløst og magisk, at jeg lever! En kendsgerning, jeg først rigtig sandede, da jeg i gymnasiet læste "Sofies Verden" af Jostein Gaarder. En roman om filosofiens historie, der står for mig som en skelsættende læse- og livsoplevelse. Særligt analogien i ovenstående uddrag var en øjenåbner af en anden verden – eller rettere, en øjenåbner *for denne verden*.

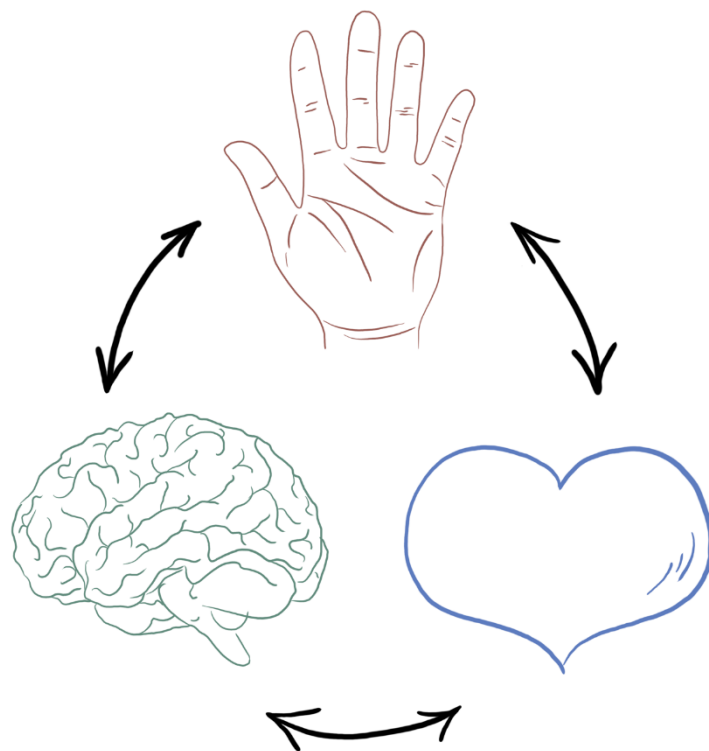
Gaarders budskab gjorde mig så pinligt bevidst om min tagen-livet-for-givet, om min vanetænkning og bevidstløse færden. Vi dumper tilfældigvis ned midt i en storslået tryllekunst og bliver farligt hurtigt så vant til sceneriet, at vi ikke skænker miraklet en tanke! Vi støvsuger, handler ind til lasagne og ser Bagedysten hver onsdag, alt imens vi på ryggen af en hvid kanin trækkes gennem tid og rum og op af en forunderlig, uendelig hat. Nævnte uddrag af "Sofies Verden"

tændte et lys, så hverdagens mystik pludselig åbenbarede sig for mine øjne. Som tåge, der letter, blev mine omgivelser mere tydelige, og jeg så et mirakuløst mysterium udspille sig.

Sideløbende med at jeg kastede mig hovedkulds ud i at kravle op ad kaninens pelshår, blev jeg student. Jeg har altid været en dygtig og flittig skoleelev, bogligt stærk og lærenem. Således afsluttede jeg gymnasiet med et bragende højt karaktergennemsnit, og alle verdens muligheder lå for mine fødder. Men jeg kunne ikke lappe en cykel.

Min logisk-matematiske intelligens (jf. Howard Gardners intelligensmodel) er dominerende fra naturens side, og i den forlængelse har jeg flest succesoplevelser knyttet til min rationalitet. Hovedgymnastik er blevet særligt stimuleret gennem min opvækst og skolegang, men det på bekostning af tid til håndværksfag og hjerterum. Og i den forlængelse havde jeg som færdig student kun taget hul på en brøkdel af det menneskeligt mulige.

Jeg har en krop med sprællevende hænder og et bankende hjerte, men begge dele lå så godt som uberørte hen. Jeg var imidlertid godt på vej ud i de yderste kaninhårsspidses, og denne klatrefærd blev forenet med sabbatårenes rus og det farverige liv uden for skolegården. En forening, der siden da har udvidet min horisont på usandsynligt mange måder, og som vigtigst af alt har ladet mig erkende værdien i at være et *helt* menneske. Et væsen med hoved *såvel som* hånd og hjerte. Et væsen med evnen til ikke blot at tænke sig til en løsning men også udføre løsningen i praksis – og ikke mindst med evnen til at tænke og handle i overensstemmelse med hjertets kvaliteter.

I årene efter gymnasiet har jeg været vidt omkring i alt fra hjemmeplejejob til højskoleophold, fra medicin- til biologistudiet, fra landbrugspraktik til au pair-arbejde – og jeg ved nu mere om at bruge mine hænder og mit hjerte i samspil med mit ellers dominerende hoved. Jeg har lært håndværk, skaberkraft og selvforsyningsteknikker. Jeg har lært at arbejde kropsligt og har mærket den belønnende udmattelse og rekreation. Ikke mindst har jeg lært at være mere kærlig og omsorgsfuld mod mig selv, mod andre mennesker, mod vores plante- og dyreslægtninge og mod Moder Jord.

I denne holistiske tilgang, i syntesen af intelligenser (hoved, hånd og hjerte), har jeg erfaret en synergi – at summen er større end enkeltdelene. At det at være et mere helt menneske afføder succesoplevelser, der rækker langt ud over dem, jeg oplevede ved at løse differentiaalligninger og skrive 12-talsstile.

Undervejs på min sabbatårsfærd mødte jeg denne holistiske tilgang samlet i en værktøjskasse – i permakulturen! Når et system er tænkt og designet (hoved) med udgangspunkt i etikkerne (hjerte) og implementeret i praksis (hånd), så sprudler magien. Med magi tænker jeg på den regenerative kraft, som naturen rummer. Jeg tænker på den overflod af liv, der karakteriserer sunde økosystemer, hvor naturens mylder af væsener, vækster og mineraler tilsammen udgør en helhed af symbiotiske forbindelser. Urørte økosystemer er cykliske, balancerede og opbyggelige. Sammenlignet med de degenerative og affaldstunge systemer, som dominerer menneskeverdenen, vil jeg (og Jostein Gaarder) kalde økosystemernes harmoniske samspil for magi. Ikke magi forstået som noget overnaturligt – magi forstået som det mirakel, naturen er og gør. Naturen er magi, fordi vi ikke forstår den (længere), men vi kan se dens overflod udspille sig for vores øjne. Vi fornemmer en fred, når vi færdes i skove – en ro, en klar luft, et passende tempo. Men vi er så afkoblede, at vi ikke forstår at efterleve denne skovens fredelige eksistens – tvært imod.

Naturen er trængt op i en krog af menneskelig affortryllelse – vi slår livet, magien, ihjel i en endeløs stræben efter kontrol. Vi fælder skove til fordel for betonbyggeri og monokulturer. Vi forurener og udleder for nemhedens skyld. Listen er desværre lang, og vi har efterhånden bragt naturen og dens værdifulde økosystemer så meget ud af balance, at den kæmper med næb og klør for at holde magien i live. Naturen reagerer på vores skødesløse færden, for den vil tilbage i

balance. Hedeølger udtørre vores afgrøder, skovbrande raser, og massive stormfloder lægger store landområder øde. Det efterlader os med et valg. Vi kan vælge at fortsætte med at leve *mod* naturen. Vi kan fortsætte den magtsyge udpining af selveste vores levegrundlag og tilsmudse den store tryllekunst. Det er en vej, som beror på naturkrig og -undertrykkelse, og striden vil med al sandsynlighed ikke falde positivt ud til menneskehedens side. Dertil er naturens overlevelses- og tilpasningsevner for stædige, stærke og unådige. Det eneste alternative valg, vi har, er at leve *med* naturen.

Min vision med diplomprocessen er ikke at stirre den store tryllekunstner i øjnene og afsløre, hvordan det hele hænger sammen (det er trods alt at lidt svært at ramme så stort et trosspørgsmål ind i 10 designs). **Min vision med diplomprocessen er snarere at tage del i den store tryllekunst.** Jeg ønsker at lære at forstå den verden, jeg på mirakuløs vis er havnet i. Forstå det, der kom før mig – forstå udgangspunktet for livet (magien). Jeg ser, at naturen *er* dette udgangspunkt, og jeg ser, at permakulturtankegangen kan hjælpe mig til at begribe og eftergøre, hvordan naturen tryller livet frem. Jeg vil være magiker, der med permakulturens redskaber og helhedsforståelse formår at samarbejde *med* naturen om at trylle og skabe liv.

Jeg oplever et stort behov for at opnå denne samhørighed, og det gælder for mit eget velbefindende såvel som for den større kontekst af globale kriser. Det er akut nødvendigt, at vi som menneskehed finder en ny retning. En vej ud af vækstmentalitet, overforbrug og et natursyn funderet på udnyttelse. En vej ind i cykliske tankegange, samhørighed og regeneration.

Med andre ord - **min mission med diplomprocessen er at lære at trylle.** Lære at trylle, som naturen gør det. Lære at forstå og efterligne økosystemer og de afledte permakulturprincipper. Lære at anvende forskellige designmodeller og -værktøjer. Lære at dokumentere, reflektere over og optimere processer. I det store og hele drømmer jeg om at integrere permakulturens helhedsforståelse i min livsførelse, så det bliver min anden natur at designe og implementere regenerative løsninger, der beror på permakulturens etik og praksis, og som forener mit hoved med mine hænder og mit hjerte.

ETIKKERNE

For at konkretisere min vision en smule og ikke lade den hænge frit svævende i drømmenes luftlag, vil jeg tage udgangspunkt i de tre permakulturetikker og redegøre for, hvad jeg på de tre områder konkret efterstræber at opnå med diplomprocessen. Jeg er så velsignet i dag at have en stilling på Egå Ungdoms-Højskole (EUH), hvor jeg er ansvarlig for deres 3 ha udpinte

landbrugsjord og får lov at undervise i permakultur. Mit liv og virke på skolen vil danne rammerne om min diplomproces.

OMSORG FOR JORDEN

- Jeg vil designe og implementere en permakulturlivsstil, så jeg kan leve på den mest skånsomme og omsorgsfulde måde med et positivt økologisk aftryk.
- Jeg vil regenerere Egå Ungdoms-Højskoles jorder gennem et intelligent permakulturdesign. Dette er min mulighed for at drage direkte omsorg for jorden – min mulighed for at lagre kulstof og øge biodiversiteten (idet jeg for nuværende ikke selv ejer jord).
- Jeg vil indgå i processen med at designe EUH's løbende omstilling til en regenerativ institution med alt, hvad det indebærer af klima- og miljøtilpasning.
- Jeg vil gennem min stilling på skolen undervise i og demonstrere permakultur for vores elever (unge mennesker på 16-19 år fra hele verden) såvel som for lokale, der kommer forbi området. Således spredes den værdifulde viden om, hvordan vi samarbejder med naturen, og forhåbentligt kan jeg tænde en ild i nogle af de besøgende, så de selv drager ud og gør godt for jorden.

OMSORG FOR MENNESKER

- Jeg vil som nævnt lægge ud med at designe og implementere min egen regenerative livsførelse. Det omfatter såvel mit økologiske aftryk som mit mentale velbefindende, mit helbred og min livsglæde. Først og fremmest kan jeg gøre godt i et større perspektiv, må jeg selv være i vatter og leve i balance med naturen. Såfremt jeg når så langt, vil jeg også være en bedre ven, datter, partner og kollega for menneskene i mit liv.
- Jeg vil inspirere og påvirke andre mennesker til at indtænke permakultur i deres liv – det kan jeg gennem min stilling på EUH og gennem det levende eksempel.
- Jeg vil gøre mit for ikke blot at implementere landbaserede permakultursystemer på EUH men også integrere de sociale aspekter i skolens værdigrundlag og praksis. Højskolen er i sin essens et sted for genopbygning af menneskeressourcer, og permakultur er et værdifuldt værktøj i den henseende.
- Jeg vil designe min læringsvej, så mit diplom med tiden kan være til inspiration for andre – for enkeltindivider og for skoler og institutioner.

FAIR FORDELING AF RESSOURCER

- Jeg vil dele ud af det overskud af ressourcer (materiel, mental, kropslig), som jeg forventer at få i forlængelse af, at jeg designer og implementerer min personlige, regenerative livsførelse
- Jeg vil drage fordel af min nævnte stilling på EUH til at dele viden, erfaring og praksis med såvel elever som lokale i Egå og andre interesserede. I den forlængelse vil jeg bl.a. samarbejde med en kollega om at dele permakulturindhold på sociale platforme.
- Jeg vil stå på, at skolens jorder er åbne og frit tilgængelige for alle interesserede. Alt, hvad vi får til at gro, skal deles og gøre gavn i mange haver og maver.
- Jeg vil som nævnt dele, hvad jeg finder og frembringer gennem min diplomproces, så ordet spredes, og andre kan bygge videre på mine erfaringer.

HJÆLPERE

I forlængelse af min vision er min motivation Bill Mollisons formulering: **“The only ethical decision is to take responsibility for our own existence and that of our children”**. Jeg kan ikke længere lade være med at forsøge at gøre godt. Jeg kan ikke bære at sætte et negativt aftryk, og det driver mig til

- at bevæge mig ud af de erosionsspiraler, jeg spinder mig selv ned i
- at være et levende eksempel på permakultur - for mit eget velbefindende og for klodens og alle dens indbyggers trivsel
- at skabe permakultur på Egå Ungdoms-Højskole - for skolens egen og naturens vinding såvel som til inspiration for andre institutioner og større instanser

Mine relevante indre ressourcer er

- min selvdisciplin – jeg er udholdende og stædig, og jeg har en stærk udretterenergi
- min videbegærlighed – jeg læser og studerer meget, og søger inspiration ved hver en lejlighed
- min erfaring – jeg har på få år mødt mange forskellige læremestre og suget til mig med viden
- min logisk-matematiske intelligens – jeg har flair for at gennemskue større sammenhænge og svære teorier

Mine relevante eksterne ressourcer er

- et diplomlaug – til inspiration, indbyrdes designvurdering og faglig sparring

- mine venner og familiemedlemmer – til tryghed og støtte og til at huske pauserne og livets sjov og spas
- mit job på Egå Ungdoms-Højskole – det rummer et forpligtende og meningsfuldt fællesskab, mange gode sparrings- og samarbejdspartnere såvel som en økonomisk sikkerhed
- at jeg har god tid, fordi jeg lever forholdsvis simpelt og uden store udgifter og forpligtelser
- at jeg personligt har en fornuftig økonomi, og at skolen selv eller fonde dækker udgifterne til implementering af projekter
- min mentor og andre erfarne permakulturister

TAKNEMMELIGHED

At liste mine hjælpere og tilgængelige ressourcer fylder mig med taknemmelighed. Først og fremmest taknemmeligheden for at leve – jeg er som nævnt meget bevidst om miraklet, og den affødte taknemmelighed spænder sit lys ud over min hele tilværelse. Jeg flyder dagligt over med påskønnelse af stort og småt, af fuglekvidder og solmodne jordbær, af smil og dans. For eksempel har min arbejdsgang i tæt samspil med naturen åbnet mine øjne for, hvordan alle vejrfænomener er nødvendige for økosystemernes trivsel - "dårligt vejr" eksisterer ikke længere i mit vokabular, og således er jeg lige taknemmelig, om så stormene raserer eller regnvåde skyer truer. Jeg ser generelt en bevægelse i min bevidsthed mod en højere grad af accept, hvilket afføder en højere grad af taknemmelighed.

Jeg oplever at være allermest hel, når jeg gør godt – for andre mennesker, for dyr, planter og jord. Jeg er ovenud taknemmelig for overhovedet at have muligheden for at gøre godt. Jeg har en velfungerende krop, et vågent hoved, varme hænder, og jeg har omstændighederne med mig. Jobbet på Egå Ungdoms-Højskole tillader mig at inspirere unge mennesker og sprede ringe i vandet. Markarbejdet tillader mig at regenerere et lille om end værdifuldt stykke jord til gavn for flora og fauna. Og den sikkerhed og tryghed, der kommer med min faste ansættelse, er helt afgørende for, at jeg tør begive mig ud på diplomprocessens opdagelsesrejse. Netop fordi, at EUH allerede er et værdifuldt rum, der fylder mig med taknemmelighed, ønsker jeg at udfolde mit diplom i anvendt permakultur design her. Skolen står på et sundt fundament og udgør et på mange måde velfungerende system, som kun kan blive desto mere velfungerende ved at trække permakultur ind i ligningen.

BEGRÆNSNINGER

Liebig's Law of the Minimum (en naturlov vedrørende plantevækst), beskriver en plantes vækst som vandet i en trætønde, og hver essentiel vækstressource er illustreret som et bræt i tønden. Loven påskriver, at en plantes vækst er begrænset af den mest knappe ressource. Der skal ikke mere end én lækage eller eet forkortet bræt til, at vandet (plantevæksten) løber ud i sandet (se *Figur 1*).

Jeg er fyldt til randen med taknemmelighed, og inspireret af Liebig's analogi ser jeg mig selv som en trætønde fyldt med lækende vand. Min vækst (tænkt som en kropslig tønde fyldt med taknemmelighed) kan imidlertid lide under lækager og knaphed. Med andre ord er det ikke nok kun at fremhæve mine hjælpere og tilgængelige ressourcer – det er lige så værdifuldt og relevant, at jeg forstår og anerkender mine begrænsninger. Kun sådan kan jeg også bevidst forsøge at undgå utætte samlinger og afkortede brædder.

Mine relevante indre begrænsninger er

1. at jeg har en overbevisning om ikke at være erfaren og kompetent nok
2. at jeg bliver utålmodig, hvis tingene går for langsomt (jeg er mere mål- end procesorienteret)
3. at jeg har høje forventninger til og ofte kritiserer mig selv
4. at jeg ikke tillader mig selv at tage pauser, være uproduktiv og restituere
5. at jeg nemt påvirkes af manglende struktur og har brug for en optimal rutine for, at min energi flyder bedst
6. mine sparsomme evner til at anvende digitale værktøjer
7. min knappe adgang til digitale værktøjer
8. min manglende forståelse for og evne til at udføre mange håndværksfag
9. at jeg er alene om mit diplom og kan mangle støtte og sparringspartnere
10. at jeg indgår i en større sammenhæng med elever og ansatte på EUH og skal samarbejde med mange parter

Figur 1 - Illustration af Liebig's Law of the Minimum

MOMENTUM

At liste mine begrænsninger fører mig umiddelbart til at forholde mig til momentum – hvordan opretholder jeg min virkelyst, min skaberkraft og mit momentum gennem diplomprocessen? Hvordan undgår jeg at blive styret af nævnte begrænsninger og negative overbevisninger? Hvordan vender jeg begrænsninger til hjælpere jf. Bill Mollisons: "The problem is the solution"? Fælles for mine indre begrænsende faktorer er overbevisningen om, at jeg ikke er god nok. Det afføder, at jeg sætter høje forventninger til egne præstationer (de skal gøre op for mit manglende værd), og forenet med min stædighed og selvdisciplin, presser jeg mig selv hårdt for at nå overambitiøse mål. Det fører enten til fiaskoer eller totalt udmattende succeser, og ingen af delene er bæredygtige i det lange løb. For at komme denne onde cirkel i forkøbet vil jeg arbejde på at styrke mit selvværd. Det er vel at mærke en livslang proces, men jeg vil i forbindelse med diplomprocessen gøre mit for aktivt at styrke min tro på mig selv, fordi det kan spille en vigtig rolle i at håndtere begrænsningerne 1.-5. Konkret vil jeg

- Lave daglige taknemmelighedsøvelser
- Dokumentere, fremhæve og værdsætte det, jeg kan og har nået
- Inddrage mine venner og familie i processen, fordi de er gode til at komme med opmuntrende ord og påskønnelse

Min manglende forståelse for digitale værktøjer såvel som for mange håndværksfag er en begrænsning nu, men min erfaring er, at jeg kan lære det, jeg har brug for. Den sidste håndfuld år med diverse praktisk arbejde har åbnet mine øjne for mulighedernes land, og min læringskurve er stejl. Jeg vil tage design for design, håndværk for håndværk. Jeg vil søge råd hos erfarne venner og bekendte og trække på fagfolk ved behov. På den måde kan det, at jeg erkender mine håndværksmæssige begrænsninger, være en hjælp og nøde mig til at opsøge viden og lære nyt. For nu er jeg bevidst om følgende hjælpere

- Kristian, Kasper (digitale færdigheder)
- Jon, Asmus, Anders, Allan (træhåndværk)
- Per, Marie, Arendse, Frida (dyrkning)
- Min mor og far, min bror og mine venner (praktisk og psykisk støtte)

Når det gælder de to sidste begrænsninger på listen, så kan de udligne hinanden, hvis jeg er bevidst om at ramme den gyldne middelvej mellem de to yderligheder (ensom tomgang og social overstimulering). Det kan være en udfordring at designe for EUH, fordi der er mange holdninger og mange hensyn at tage. Beslutnings- og implementeringsprocesser kan trække ud, og jeg kan blive forstyrret af fællesskabets nuanceland. På den anden side har det en usandsynligt stor

værdi, at jeg har alle de medspillere. Hvis jeg tillader det og designer derefter, kan såvel elever som kollegaer puste liv i min designproces. De rummer så mange idéer, erfaringer og værdifuld viden, og de kan bekræfte mig i mine designs og således hjælpe mig til at bevare momentum.

PAUSE

Fællesnævneren for flere af mine centrale begrænsninger i forbindelse med at gennemføre diplomprocessen (opretholde momentum) er paradoksalt nok pauser (eller rettere manglen på samme). Jeg er som nævnt tilbøjelig til at klø på og presse mig selv ud over det nødvendige og fornuftige, og den tendens spiller en rolle i flere af mine negative spiraler. Hvis jeg lærer at intervenere her – hvis jeg lærer at holde gode pauser og lade op – kan jeg forhåbentlig forhindre mig selv i at spinde ind i nævnte negative spiraler.

Med udgangspunkt i denne erkendelse såvel som 5. begrænsning på listen, påtænker jeg at udvikle et design for min bedste rutine – for hvordan jeg kan disponere min tid og mine aktiviteter, så jeg lever i harmoni med min natur og mine energiniveauer. En rutine med tid til pause, tilpasset mine mønstre og behov, kan hjælpe mig og afføde simplicitet. Det at have en plan for dagen, en struktur der passer til mit flow, hjælper mig til at holde tilstrækkeligt med pauser.

Hvordan jeg så bedst slapper af og lader op – det er også et design i sig selv. Jeg ved, at det som udgangspunkt er alene eller i stille samvær. Og jeg ved, at jeg utvivlsomt føler mig allermost opladet efter tid under gamle træer. Så jeg vil med jævne mellemrum indtænke (solo)udflugter til f.eks. skovene i Mols Bjerge og omkring Silkeborg. Men mere om det i et separat design.

MØNSTRE

Denne snak om struktur og rutine leder mine tanker hen på mønstrene i mit liv. Jeg trives nemlig bedst i rutine – i et fast dagsmønster, både hvad angår søvn, mad og aktiviteter, social- og alenetid, inde- og udetid. Jeg forstyrres af at skulle tage for mange småbeslutninger om sovetider og måltider. Det fjerner mit fokus fra vigtigere emner som designarbejdet og socialt samvær, og det tager min energi og forvirrer mig.

SPIRALER

Jeg har bemærket, at følgende spiraler er centrale for min dagligdag og trivsel

Erosion:

1. dårlig søvn – uro i kroppen – udfordrende forhold til mad og bevægelse – dårlige mad- og bevægelsesvalg – dårlig søvn

2. manglende struktur/rutine – mange beslutninger – drænet for energi – ringe prioriteringer – manglende struktur/rutine
3. oplevelse af utilstrækkelighed – for høje forventninger – presset arbejdsindsats – ringe præstation – oplevelse af utilstrækkelighed

Overflod:

1. god søvn – ro i kroppen – afslappet forhold til mad og bevægelse – gode mad- og bevægelsesvalg – god søvn
2. god struktur/rutine – få beslutninger – energi til det vigtige – gode prioriteringer – god struktur/rutine
3. oplevelse af tilstrækkelighed – passende forventninger – passende arbejdsindsats – passende præstation – oplevelse af tilstrækkelighed

Jeg ser et tydeligt mønster i, at kvaliteten af min dag i høj grad afgøres af, hvordan jeg kommer fra start. Jeg er stærkest og mest beslutningsdygtig om morgenen, og jeg kan derfor bedst intervenere i de tidlige timer og således forsøge at spinde ind i overflodsspiraler.

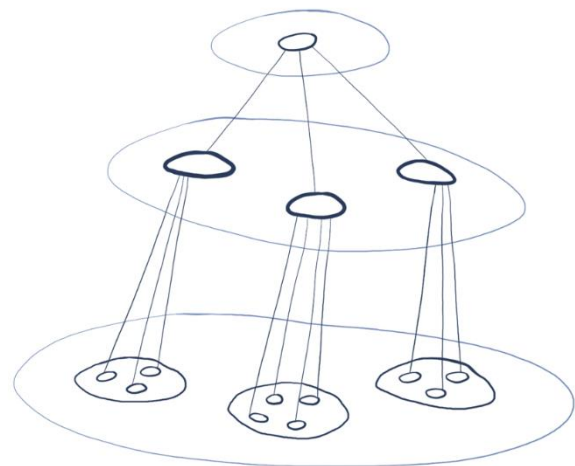
BØLGER

I løbet af min dag (og mit år) ser jeg også flere tydelige bølgemønstre (frisk/træt, sult/mæt, inde/ude, aktiv/inaktiv, social/alene). Med mine designs vil jeg efterstræbe helt at undgå de negative spiraler, men bølgerne livet igennem er uundgåelige – de er, hvad giver livet nuance.

Uden modgang ville vi ikke værdsætte medgang. Det er ikke min opgave at designe mig uden om bølgerne – det er min opgave at designe en måde at flyde med dem på. Lade op, når jeg er udkørt. Spise, når jeg er sulten. Arbejde, når jeg er frisk. Jeg påvirkes meget af rytmerne i mit liv og kan derfor med fordel designe disse, så de bedst muligt støtter mig.

HOLONER

Jeg er meget inspireret af princippet om at designe fra mønster til detaljer – starte med overblikket og efterfølgende dykke ned i enkeltdele. Looby Macnamara skriver i *People and Permaculture* om *holoner* – systemer i systemer (se Figur 2). Jeg ser EUH som et

Figur 2 – Et holonsystem (Holon-hirarki). Her illustrerer jeg, hvordan enkeltdele også er systemer, der består af mindre enkeltdele.

sådan, et stort system, en holon. Skolen er udgjort af mange enkeltdele (bl.a. Vildmarken). Disse enkeltdele er imidlertid systemer i sig selv (holoner), idet de også består af flere enkeltdele. Jeg er interesseret i at forstå, hvordan alle skolens enkeltdele spiller sammen og udgør en enhed. I første omgang for at kunne identificere lækager og blokeringer (uhensigtsmæssige forbindelser) – og for i den forlængelse at designe intelligente løsninger med fordelagtige forbindelser. Jeg er også selv en holon – en enhed i en større sammengæng såvel som en helhed i mig selv, der rummer mange mindre enheder.

Et holonsystem er en stor forgrening, hvilket er et mønster, der ses overalt i naturen. Forgreningsmønsterets største kvalitet er effektiv fordeling eller indsamling af ressourcer med mindst mulig modstand (mindst energikrævende). Denne model er ganske inspirerende og brugbar med hensyn til min diplomproces, hvor jeg efterstræber at indsamle og generere mest muligt viden og erfaring på den mest skånsomme og energieffektive måde.

NETMØNSTER OG CYKLUSSE

Looby Macnamara har skabt det designweb (se *Figur 3*), som jeg anvender til at udforme indeværende design. I dette design (min læringsvej) bevæger jeg mig rundt i modellen i et netmønster – hopper fra ankepunkt til ankepunkt i henhold til min intuition og udfaldet af hvert punkt.

Modellen udgør imidlertid også en *designcyklus*, som følger faserne fra frø til moden plante. Det mønster giver mening som rettesnor for min læringsvej, idet det kan lede min udvikling fra frø (PDC-holder) til fuldvoksnet træ (diplomholder).

Faserne med deres respektive ankepunkter er som følger:

Figur 3 - Looby Macnamaras Design Web

1. Frøet. At vækste. Børnefasen. Vision. Hjælpere. Begrænsninger.
2. Spiren. At udforske. Lærlingefasen. Mønstre. Idéer. Principper.
3. Frugten. At producere. Voksenfasen. Integration. Handling. Momentum.
4. Moden plante. At reflektere. Ældrefasen. Taknemmelighed. Refleksion. Pause.

At bevæge sig gennem modellen i en cyklus indebærer, at processen vil starte forfra, når jeg har været gennem alle ankepunkterne. Der vil starte en ny cyklus i mig (vi lærer, så længe vi lever) – men hvad vigtigere er, så kan jeg starte udviklingen i andre, hvis jeg i den afsluttende refleksionsfase (som moden og fertil plante) formår at så frø i mennesker og verden omkring mig. Designwebbet har Macnamara også døbt Cultural Emergence-design – en proces, der danner grundlag for synergi og nye perspektiver, som ikke kan forudsiges og kun opstår i et sundt møde mellem kulturer.

PRINCIPPER

Jeg finder det passende at reflektere over principperne, før jeg nedfælder mine designidéer, fordi jeg ønsker, at principperne skal danne grundlag for netop min idégenerering (og ikke være en sekundær overvejelse). I forbindelse med min læringsvej vil jeg tage udgangspunkt i David Holmgrens 12 principper.

Jeg har imidlertid et stærkt ønske om at arbejde mere med andre principsæt (bl.a. Bill Mollisons design- såvel som attitudeprincipper og Looby Macnamaras principper for Cultural Emergence). For at nå omkring så mange principper som muligt, få erfaring med dem og se dem i aktion, vil jeg i de enkelte designs udvælge og fremhæve nogle særligt relevante principper i den givne kontekst. Med det håber jeg at sammenfatte en diplomportfolio, der repræsenterer et bredt spænd af permakulturprincipper. Principperne er til for at hjælpe mig til at holde den rette kurs og tage fornuftige, harmoniske valg. Følgende gennemgang af Holmgrens principper er direkte forbundet med udformningen af min læringsvej.

Princip	Refleksion
Observer og interager	Jeg har et stærkt instinkt for at handle, udrette, interagere – tit for hurtigt. Jeg vil under diplomstudiet øve mig i at dvæle ved observationen (og ikke mindst <i>dokumentationen</i>). Blive stærkere i at observere og designe, <i>før</i> jeg interagerer. Af bitter erfaring ved jeg, at man kommer meget unødvendigt arbejde i forkøbet ved at lade processerne tage tid.
Fang og opbevar energi	Som beskrevet under ankepunktet Mønstre, er min energi let påvirkelig – min kraft svinder ind, hvis jeg kommer ud af balance og spinder ind i en negativ spiral. Modsat kan jeg mobilisere megen stærk energi, hvis jeg finder en harmonisk struktur for min tid. Jeg ønsker, at min læringsvej skal føre mig mod en balanceret, opbyggelig livsførelse - en livsførelse, hvor jeg genererer overskud og lagrer energien i sunde systemer.
Opnå et udbytte	Fra naturens (eller præstationssamfundets?) side er jeg ganske målfokuseret, og jeg øver mig dagligt på at være i processen, stole på tiden og på naturens gang. Det er imidlertid en vigtig pointe, at vi skal kunne måle effekten af vores designs (om de virker efter hensigten, målet). I den

	sammenhæng kommer min resultattænkning til sin ret - jeg vil for alle mine designs være opmærksom på at opstille evalueringskriterier, så jeg kan justere og sikre et bæredygtigt udbytte.
Anvend selvregulering og accepter feedback	Undervejs i diplomprocessen vil jeg søge at sparre med så mange relevante personer som muligt – min mentor, et diplomlaug, mine designkunder. Jeg får hele tiden feedback fra mine elever og kollegaer, og jeg vil være opmærksom på at tage informationerne med ind i designarbejdet. I tillæg vil jeg være særligt opmærksom på feedback fra mig selv – igen et spørgsmål om min energi. Jeg vil gerne blive bedre til at lytte til mine kropssignaler, anerkende dem og drage omsorg. Det er centralt for al min anden gøren og laden, at jeg trives.
Anvend og værdsæt vedvarende ressourcer og tjenester	Sol, vind og vand. Mad, dans og musik. Venner, fest og kram. Jeg oplever en stor rigdom på vedvarende ressourcer i mit liv. Med diplomprocessen vil jeg have særligt fokus på at øge alle mine 8 former for vedvarende kapital. 1. Jeg vil søge råd og assistance blandt venner, således jeg får den fornødne hjælp samtidig med, at jeg stimulerer værdifulde relationer (social kapital) 2. Jeg vil udføre så meget som muligt selv, lære nyt og forbedre mine færdigheder (intellektuel og eksperimentel kapital) 3. Det, jeg selv laver, kan jeg også selv vedligeholde på bæredygtig maner (materiel kapital) 4. Jo flere ting, jeg selv kan, jo færre ting må jeg betale andre for at gøre (finansiel kapital) 5. Jeg vil designe landbaserede systemer med fokus på at regenerere og opbygge livet (levende kapital) 6. Jeg lever og bor på en højskole og vil inddrage denne tradition i min diplomproces og mit permakulturliv (åndelig og kulturel kapital)
Producer intet affald	Det var en slående erkendelse, da jeg forstod, at affald ikke eksisterer i naturlige systemer (det er jo logisk, men affald gennemsyrrer de fleste menneskelige systemer i en sådan grad, at vi næsten ikke kan begribe en livsførelse uden). Når jeg designer, vil jeg have fokus på mindske produktionen af affald, som vi kender det (overflødige outputs). Til det formål ser jeg to løsninger – det handler om enten at opholde med at generere affald eller om at se det som en ressource (input). For eksempel er jeg i proces med at erkende, at spildtid (et synonym for affald, om man vil) ikke eksisterer i naturen og således ikke hører hjemme i et permakulturliv. Har man tid i overskud, kan man finde på noget relevant at tage sig til (opholde med at generere ”affaldet”), eller man kan betragte det som pausetid, observationstid, refleksionstid. Sidstnævnte tilgang genererer ressourcer (mentalt og kropsligt overskud), som er værdifulde inputs i andre sammenhænge.
Design fra mønstre til detaljer	Jeg bruger Looby Macnamaras Design Web som mønster og udleder på den baggrund min mere detaljerede læringsvej. At starte med et overblik og sidenhen dykke ned i enkeltdele (fra mønstre til detaljer, systemer i systemer), virker meget logisk på mig, og jeg vil forsøge at lade dette princip gennemsyre opbygningen af min diplomproces.
Integrer fremfor at adskille	Egå Ungdoms-Højskole er et levende sted med mange aktører. Det er vigtigt, at jeg husker alle samarbejdspartnere og integrerer mine kollegaers

	såvel som elevernes perspektiver, behov og ønsker i mine designs. Jeg oplever allerede nu styrken i at være sammen om at drømme og idégenerere. Om jeg formår at integrere alle aktører, er ganske afgørende for graden af bæredygtighed i implementerings- og vedligeholdelsesfasen.
Anvend små og langsomme løsninger	Jeg observerer dagligt dette princip udspille sig i naturen og er meget inspireret af, hvordan succession tager tid og forløber trinvis. Princippet stritter imidlertid imod min nævnte min iver til at udrette og se resultater, og jeg er meget bevidst om at øve mig på tålmodighed. I praksis vil jeg lade diplomprocessen tage den fornødne tid, ikke skynde og presse mig selv og naturen. Jeg vil gennemgående bestræbe mig på at <i>gøre mindst muligt for den størst mulige effekt</i> (et andet Bill Mollisons geniale principper).
Anvend og værdsæt mangfoldighed	Mollisons permakulturblokt inspirerer mig til at trække permakultur ind i alle aspekter af mit liv og således bringe tankegangen til live på diverse måder. Jeg ønsker at nå vidt omkring blandt en mangfoldighed af principper, designværktøjer og -modeller. Og gennem diplomprocessen ønsker jeg at styrke og tilegne mig færdigheder (med både hoved, hånd og hjerte). Jo flere forskelligartede evner, jeg har, desto mere robust og selvberørende vil jeg være – i stand til at håndtere udfordringer og leve et liv i overflod.
Anvend kanter og værdsæt marginalen	Dette princip leder umiddelbart mine tanker hen på den kanteffekt, jeg ser på skolen, hvor jeg arbejder. På en højskole krydser man hele tiden livsbane med andre mennesker, og der sker en enormt værdifuld kulturel udveksling og synergi. Det er i overlappet mellem alle disse kulturer (personlige, samfundsmæssige, religiøse osv.), at jeg ser den største magi udfolde sig. Jeg vil dykke ned i disse dynamikker og lade dem drysse tryllestøv på særligt mine sociale designprocesser.
Vær kreativ og reager på forandring	Jeg tegner en rute for min læringsvej nu, men mange forhold kan nå at ændre sig. Processen vil tage tid, og jeg ved ikke, hvor vindene blæser mig hen i de kommende år. Jeg vil kunne bruge dette design som rettesnor for min diplomrejse, så jeg har et holdepunkt, uanset hvor jeg flyver hen – et holdepunkt, som jeg kreativt kan regulere og tilpasse til foranderlige omstændigheder.

Tabel 1 - Gennemgang af Holmgrens principper

IDÉER

Baseret på mine overvejelser og erfaringer fra mønster- og principfasen samt mine observationer af mig selv (livet igennem) og skolen (det sidste år), har jeg følgende idéer til designs:

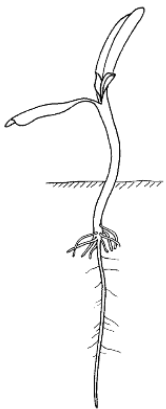
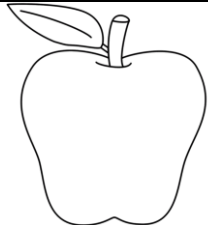
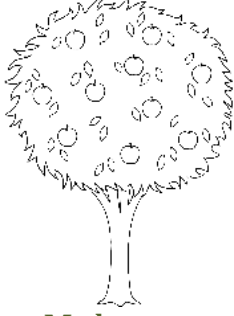
1. **Min læringsvej** – et retningsgivende design af min diplomproces, der kan støtte og lede mig på rette spor gennem studiet. En struktur, der hjælper til, at jeg ikke skal tage så mange beslutninger undervejs og kan fokusere min energi på at designe (jf. min erosionspiral ved manglende struktur).
2. **Vildmarken** – et landbaseret design af skolens 3 hektar jord, der skal fungere som et madproducerende undervisnings- og demonstrationsrum for permakultur. Stedet skal

designes og implementeres i henhold til skolens ønsker, behov og kapaciteter, og såvel elever som lærerkollegaer og køkkenpersonale skal indtænkes.

3. **Mit lille hjem** – et helhedstænkt design af det lille hus, jeg skal bygge og leve i, baseret på mine behov, et skånsomt økologisk aftryk og en positiv vekselvirkning med omgivelserne.
4. **Min gode tid** – et dybdegående design af, hvordan jeg bedst muligt lever og arbejder i harmoni med min natur, mine mønstre og værdier. Et konkret udkast til en daglig rutine samt et årshjul for min gøren og laden gennem sæsonerne, der hjælper til, at jeg er mest mulig i balance og lever mit gode liv bedst muligt.
5. **Mine klædestykker** – et sindrigt design af min garderobe, der kan frigive tid og mental energi til vigtigere ting end tøjkriser. Et system for mine beklædningsdele, der er æstetisk bæredygtigt og justerbart, så det kan tilpasses årets gang og hverdagens omskiftelige tøjbehov.
6. **Årshjul og ressourcekredsløb for permakultur på Egå Ungdoms-Højskole** – et holistisk design af årets gang på skolen, der hjælper til at få overblik, så vi kan systematisere årets processer og styrke samarbejdet på tværs af afdelinger og fag. Et design, der udgør grundlaget for en sund (permanent) kultur på skolen, hvor jord- og menneskeressourcer genopbygges og recirkuleres på intelligent og omsorgsfuld vis.
7. **Permakulturundervisning** – et delevenligt design af undervisning i permakultur, der ikke begrænser sig til EUH men i lige så høj grad skal være til inspiration for andre undervisere. En håndbog i formidling af permakulturteori og -praksis, der tager udgangspunkt i det holistiske årshjul og ressourceflowet på EUH, men som kan tilpasses diverse skoler og institutioner.
8. **Liv i det lokale** – et fællesskabsorienteret design af, hvordan vi åbner for og inddrager de lokale i Egå på skolen gennem Vildmarken. Højskolernes fundament er demokratisk dannelse, folkelig oplysning og livsoplysning, og disse hovedsigter bør og kan i dag forbindes med formidling af den regenerative dagsorden (grøn dannelse).
9. **Engens liv** – et procesdesign for skolens eng og for, hvordan den skal plejes for at opnå den største naturværdi i samspil med skolens årshjul, eleverne og lokale kræfter.
10. **Ud med sproget** – et opsummerende design for min diplomproces, hvor jeg vil bestrebe mig på at samle trådene og på kreativ vis illustrere, hvad jeg har lært og fundet. Jeg vil gerne, at budskabet om permakultur og regeneration af mennesker og jord rækker ud over mit liv og Egå Ungdoms-Højskole. At det rækker ud i almenheden og gør godt.

INTEGRATION

Jeg ønsker at skabe en meningsfuld retning. En model for min læringsvej, der sammenfletter mine drømme og visioner i et af naturens mønstre. Faserne i Looby Macnamaras Design Web (beskrevet i afsnittet Mønstre) følger naturens cyklusser og livsfaser. Jeg finder mening i at bruge denne proces som skabelon, og integreret med mine designidéer, giver strukturen i nedenstående tabel mening.

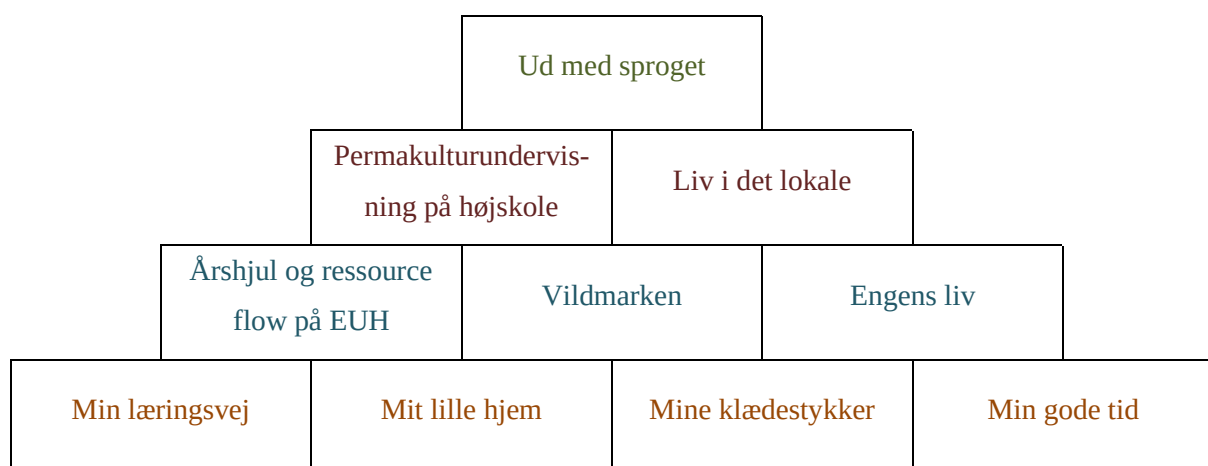
Fase	Beskrivelse	Design
 Frøet	At vækste. Børnefasen. Vision. Hjælpere. Begrænsninger.	1. Min læringsvej 2. Mit lille hjem 3. Mine klædestykker 4. Min gode tid
 Spiren	At udforske. Læringlefasen. Mønstre. Idéer. Principper.	5. Årshjul og ressource flow for permakultur på EUH 6. Vildmarken 7. Engens liv
 Frugten	At modne. Voksenfasen. Integration. Handling. Momentum.	8. Permakulturundervisning 9. Liv i det lokale
 Modent træ	At reflektere. Ældrefasen. Taknemmelighed. Refleksion. Pause.	10. Ud med sproget

Tabel 2 - Et integreret design af min diplumlæringsvej baseret på vækstfaserne i Looby Macnamaras Design Web

Jeg har tidligere omtalt holonsystemer, og jeg finder det indbyggede forgreningsmønster særligt relevant som model for min diplomproces. Et af forgreningsmønsterets kvaliteter er at samle og koncentrere ressourcer (tænk på vandløb, der bliver til åer, der bliver til floder, der bliver til hav). Og jeg ønsker at samle og koncentrere de ressourcer, jeg skaber og høster gennem min diplomproces.

Inspireret af holonsystemets struktur (se *Figur 2*), har jeg illustreret forgreningsmønsteret som en pyramide (se *Tabel 3*), der illustrerer min diplomproces konstrueret af mine designs fra bunden og op. Pyramiderne er godt nok ikke skabt af naturen, men de har stået i tusindvis af år, og det vidner om et stærkt og modstandsdygtigt design. En pyramide rækker ind i himlen og kan fungere som en trappe op mod større og større indsigter.

I denne sammenhæng danner **børnefasen** med mine fire personlige designs et solidt fundament, som sikrer, at jeg kommer sikkert og grundigt fra start. Således kan jeg på et stabilt grundlag begynde min **lærlingefase** – forstå og skabe mønstrene og idéerne på EUH og se hele sammenhængen i princippernes lys. Herefter følger **voksenfasen**, hvor jeg aktivt integrerer systemerne i et undervisningsforløb og i et projekt med at række ud til de lokale. Og i **ældrefasen** reflekterer jeg over hele processen med det formål at flette alle trådene sammen på en måde, der gør indholdet præsentabelt og tilgængeligt, så det kan inspirere andre og danne grobund for videre udvikling.

Tabel 3 Min læringsvej på pyramideform

HANDLING

Jeg vil arbejde mig så kronologisk som muligt gennem ovenstående pyramidedesign – starte fra bunden og bevæger mig op. Jeg starter med denne **Min læringsvej** i maj og juni 2023. Hen over sommeren samme år vil jeg designe og igangsætte byggeriet af **Mit lille hjem**, og det strækker sig med al sandsynlighed over resten af året. I samme periode vil jeg sideløbende gøre observationer til såvel **Mine klædestykker** som **Min gode tid**. Og i tider, hvor jeg ikke kan bygge, vil jeg fokusere på at udvikle og implementere disse to designs.

Da alle designs på EUH lapper ind over hinanden, og fordi jeg hver dag arbejder på skolen med både undervisning og de arealer, jeg vil designe, har jeg gang i flere observationsfaser helt fra start. Det gælder designet af **Årshjul og ressource flow på EUH**, **Vildmarken**, **Engens Liv**, **Permakulturundervisning** og **Liv i det lokale**. Når jeg er i hus med mit hus, vil jeg dykke ned i de nævnte designs. Denne proces vil jeg sigte efter at gå i gang med over vinteren 2023-24, hvor det er mere oplagt at sidde inde og analysere, reflektere og designe. Det er vanskeligt at estimere, hvor længe det vil tage mig at arbejde mig igennem andet og tredje trin af pyramiden, men jeg vil i hvert fald bruge hele 2024 på det (jf. min øvelse i at lade ting tage tid). Således kan jeg i vinteren 2024-25 måske gå i gang med **Ud med sproget** og potentielt afslutte mit diplomforløb i løbet af 2025.

REFLEKSION

Jeg vurderer, at disse designs vil lede mig på rette spor i henhold til min vision for min diplomproces. Læringsvejen vil først og fremmest stimulere både mit hoved, mine hænder og mit hjerte. At bygge et hus (**Mit lille hjem**), at stykke en bæredygtig garderobe sammen (**Mine klædestykker**) og at implementere designet for **Vildmarken** og **Engens liv** kræver, at jeg tillærer mig nye praktiske færdigheder og håndværksskudskaber. Disse designs vil i tillæg lære mig særligt meget om at tænke i løsninger, der drager omsorg for jorden. Det samme vil designet for **Årshjul og ressourceflowet på EUH**.

At designe mit eget bæredygtige liv (**Min gode tid**) samt et holistisk undervisningsforløb (**Permakulturundervisning**) og et permakulturfællesskab i Egå (**Liv i det lokale**) er alt sammen projekter, der aktiverer mit hjertes perspektiver samt mine evner til at drage omsorg for mennesker (herunder mig selv).

Permakulturundervisning og **Liv i det lokale** er i tillæg to designs, hvor etikken om fair fordeling af ressourcer er særligt fremtrædende. Mit afsluttende design (**Ud med sproget**) skal gerne sikre, at samme etik bliver et gennemgående træk for min diplomproces.

Min logiske, analyserende sans (hovedet) er central i alle designprocesser, fordi alt vil blive observeret og gennemtænkt, inden jeg når til det praktiske og håndværksmæssige. Designarbejds teoretiske del danner selve grundlaget for permakulturtankegangen og går forud for ethvert implementeringsarbejde. Jeg glæder mig til at udvikle på denne afgørende egenskab – at forstå og samarbejde med naturens logikker for at inddrage dem i mennesketænkte systemer. Denne tankestrøm tager mig tilbage til mit mål om at lære at trylle (mit synonym for at samarbejde med naturen om at skabe regenerative systemer). Det kræver både håndelag, hjerterum og tankekraft at opnå den fornødne forståelse for naturens magiske og livgivende kræfter, og jeg vurderer, at denne læringsvej kan lede mig i hvert fald 10 skridt nærmere tryllekunsten.

EVALUERING AF DESIGNPROCES

Loobys Design Web har været en særdeles god model for denne type designproces. Jeg har bevæget mig rundt mellem ankepunkterne i et netmønster, og det har fungeret rigtig godt, særligt fordi jeg har haft friheden til at følge min intuition. Jeg stod ikke med et afgrænset stykke jord, jeg kunne observere og analysere, og fandt derfor ikke de mere lineære designmodeller egnede - jeg stod med en hel verden af muligheder og havde stor gavn af at bevæge mig frit og intuitivt rundt blandt ankepunkterne i Loobys Design Web.

Min vision har fra start været stærk og klar og helt afgørende for, at jeg har givet mig i kast med diplomprocessen. Det var vigtigt for mig, at den blev det dominerende udgangspunkt og således kan lyse op på min læringsvej. Visionspunktet blev også helt naturligt et springbræt ind i de næste ankepunkter, hvor især punkterne Begrænsninger og Momentum hjalp mig til at spore mig ind på en opbyggelig læringsvej, fordi de gjorde mig særligt bevidst om, *hvorfor* vi designer! Ankepunkterne Mønstre og Principper var en stor hjælp i forbindelse med at generere og finjustere mine idéer. Særligt det at arbejde med at integrere mine og naturens mønstre var meget frugtbart og styrkende for min kreativitet. Det førte til, at min læringsvej nu ikke blot er en lineær, kronologisk handlingsplan, men også er illustreret på en mere organisk facon. Jeg forventer, at det vil hjælpe mig til også at bevæge mig organisk og gnidningsfrit (hvis muligt) gennem processen. Overordnet set er jeg begejstret for designet og ser meget frem til at arbejde mig gennem min læringspyramide og de sprudlende vækstfaser.

NÆSTE SKRIDT

Fordi indeværende design ikke er landbaseret, er der mange designværktøjer, jeg ikke fandt relevante. Jeg oplevede imidlertid, at mange ankepunkter i Loobys Design Web i høj grad fungerede som værktøjer i designprocessen. I tillæg anvendte jeg etikkerne som et designværktøj til

at konkretisere min vision i punktform – disse punkter har og vil jeg løbende vende tilbage til for at vurdere designets effektivitet. Det var en stor hjælp at holde min vision op mod etikkerne på den måde, men jeg kan se, at min målsætning stadig er lidt for omfattende, svævende og svær at konkludere noget ud fra. Jeg vil fremadrettet prøve andre målsætningsmetoder af med det formål at formulere mere konkrete og håndgribelige designmål.

Det gælder også alle andre stadier af designprocessen, at jeg glæder mig til at komme mere vidt omkring blandt værktøjer og designrammer i mine ni næste designs.